

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000815

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-03-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя від 30.05.2025 р. № 151

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Клименко Леся Валентинівна
2. Lesia V. Klymenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 14-05-2025

Спеціальність за освітою: Соціальна робота

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8054

Повне найменування юридичної особи: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Код за ЄДРПОУ: 02125668

Місцезнаходження: вул. Графська, буд. 2, Ніжин, Ніжинський р-н., 16602, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Код за ЄДРПОУ: 02125668

Місцезнаходження: вул. Графська, буд. 2, Ніжин, Ніжинський р-н., 16602, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14, 14.35, 14.39, 14.07

Тема дисертації:

1. Педагогічні умови попередження серед студентської молоді явища свідомої бездітності
2. Pedagogical conditions for preventing the phenomenon of conscious childlessness among student youth

Реферат:

1. У дисертації на основі аналізу теоретичних та практичних підходів до питання попередження серед студентської молоді явища свідомої бездітності здійснено узагальнення і практичне розв'язання проблеми дослідження. Актуальність цієї проблеми зумовлена трансформацією сімейних цінностей, зміною традиційних уявлень молоді про сім'ю з дітьми під впливом різних факторів, таких як індивідуалізм, емансипація, спрямованість на кар'єрне зростання тощо; зростанням популярності явища свідомої бездітності («чайлдфрі»), що може призвести до негативних демографічних, економічних та культурних наслідків, впливаючи на розвиток суспільства в цілому. Університетське середовище, будучи важливим етапом формування світоглядних орієнтацій молодих людей, має значний потенціал у формуванні усвідомленого ставлення до сімейних цінностей. Саме тому дослідження педагогічних умов попередження свідомої бездітності серед студентської молоді є важливим завданням сучасної педагогічної науки. У першому розділі дисертаційного дослідження проведено аналіз наукових підходів до явища свідомої бездітності, розглянуто його соціальні, психологічні та педагогічні аспекти. Окреслено основні причини

поширення цього феномену серед сучасної молоді, включаючи соціокультурні тенденції, особистісні мотиви, вплив масової культури та економічні чинники. Значну увагу приділено педагогічному потенціалу освітнього середовища університету у формуванні позитивного ставлення до сімейних цінностей та відповідального батьківства. Серед ефективних педагогічних засобів виділено ціннісно-орієнтоване навчання, виховні заходи, інтеграцію відповідних тем у навчальні дисципліни, формування культури відповідального батьківства через залучення студентів до соціально-значущої діяльності. Другий розділ присвячено емпіричному дослідженню проблеми. Запропоновано методіку організації констатувального етапу експерименту, який був спрямований на з'ясування стану поширення явища свідомої бездітності у студентському середовищі на основі дослідження готовності студентської молоді до виконання батьківських функцій, вивчення педагогічного досвіду щодо попередження поширення цього явища. Виокремлено мотиваційний, когнітивний та емоційний критерії готовності студентської молоді до виконання батьківських функцій, визначено основні показники до кожного з них та підібрано відповідний діагностичний інструментарій для з'ясування рівня готовності студентської молоді до виконання батьківських функцій (високий, середній, низький). Представлено результати констатувального експерименту, які свідчать про тенденції поширення явища свідомої бездітності – встановлено, що близько 80 % здобувачів мають середній та низький рівні готовності до виконання батьківських функцій, тобто демонструють неповне розуміння батьківства, слабку мотивацію до оволодіння відповідними знаннями та несприйняття родини як цінності. Аналіз педагогічного досвіду закладів вищої освіти України з усіх регіонів України щодо попередження свідомої бездітності показав відсутність окремих освітніх компонентів, які були б спрямовані на попередження цього явища, що стало підставою для подальшої експериментальної роботи з попередження явища свідомої бездітності серед студентської молоді. У третьому розділі здійснено розробку та впровадження педагогічних умов попередження явища свідомої бездітності серед студентської молоді у ЗВО, які передбачають забезпечення трансформації ціннісних орієнтацій студентів з пріоритетом на сімейних цінностях та відповідальному батьківстві через освітній процес; проведення систематичної виховної роботи зі здобувачами, спрямованої на популяризацію сімейних цінностей та формування позитивного образу сім'ї як основи суспільства; підвищення соціально відповідальної поведінки студентів шляхом активізації взаємодії з дітьми та родинами засобами проектної діяльності. Ефективність запропонованих педагогічних умов експериментально перевірено в межах реалізації педагогічної моделі попередження серед студентської молоді явища свідомої бездітності. Ключовими напрямками реалізації педагогічної моделі стали: освітній; виховний; напрямок соціальної взаємодії. Доведено, що реалізація педагогічної моделі попередження серед студентської молоді явища свідомої бездітності дозволяє структурувати освітній процес, систематизувати форми і методи виховного впливу, значно спрощуючи планування та аналіз педагогічної діяльності. Комплексне застосування сукупності спеціально дібраних і розроблених форм, методів і засобів сприяло досягненню результату експериментальної роботи – підвищення рівня готовності студентської молоді до виконання батьківських функцій. Це засвідчено кількісним і якісним аналізом результатів упровадження програми, здійсненим на контрольному етапі експериментальної роботи.

2. In the dissertation, based on the analysis of theoretical and practical approaches to the issue of preventing conscious childlessness among student youth, a generalization and practical solution of the research problem are carried out. The relevance of this problem is due to the transformation of family values, the change in traditional ideas of young people about a family with children under the influence of various factors, such as individualism, emancipation, focus on career growth, etc.; the growing popularity of the phenomenon of conscious childlessness («childfree»), which can lead to negative demographic, economic and cultural consequences, affecting the development of society as a whole. The university environment, being an important stage in the formation of worldview orientations of young people, has significant potential in shaping a conscious attitude to family values. That is why the study of pedagogical conditions for preventing conscious childlessness among student youth is an important task of modern pedagogical science. The first chapter of the dissertation research analyzes scientific approaches to the phenomenon of conscious childlessness, considers its social, psychological and pedagogical

aspects. The main reasons for the spread of this phenomenon among modern youth, including socio-cultural trends, personal motives, the influence of mass culture and economic factors, are outlined. Significant attention is paid to the pedagogical potential of the university educational environment in shaping a positive attitude to family values and responsible parenthood. Among the effective pedagogical means, value-oriented education, educational activities, integration of relevant topics into academic disciplines, and the formation of a culture of responsible parenthood through the involvement of students in socially significant activities are highlighted. The second chapter is devoted to the empirical study of the problem. A methodology for organizing the ascertaining stage of the experiment was proposed, which was aimed at clarifying the state of the spread of conscious childlessness in the student environment based on the study of student youth's readiness to perform parental functions, and studying pedagogical experience in preventing the spread of this phenomenon. Motivational, cognitive and emotional criteria of student youth's readiness to perform parental functions are identified, the main indicators for each of them are determined, and appropriate diagnostic tools are selected to clarify the level of student youth's readiness to perform parental functions (high, medium, low). The results of the ascertaining experiment are presented, which indicate the trends in the spread of conscious childlessness – it was established that about 80% of students have medium and low levels of readiness to perform parental functions, that is, they demonstrate incomplete understanding of parenthood, weak motivation to acquire relevant knowledge and rejection of family as a value. The analysis of the pedagogical experience of higher education institutions in all regions of Ukraine on the prevention of conscious childlessness showed the absence of separate educational components aimed at preventing this phenomenon, which became the basis for further experimental work on the prevention of conscious childlessness among student youth. The third chapter is devoted to the development and implementation of pedagogical conditions for the prevention of conscious childlessness among student youth in higher education institutions, which provide for ensuring the transformation of students value orientations with priority on family values and responsible parenthood through the educational process; conducting systematic educational work with students aimed at popularizing family values and forming a positive image of the family as the foundation of society; increasing socially responsible behavior of students by activating interaction with children and families through project activities. The effectiveness of the proposed pedagogical conditions was experimentally verified within the framework of the implementation of the pedagogical model of preventing conscious childlessness among student youth. It is proven that the implementation of the pedagogical model of preventing conscious childlessness among student youth allows to structure the educational process, systematize the forms and methods of educational influence, significantly simplifying the planning and analysis of pedagogical activity. The complex application of a set of specially selected and developed forms, methods and means contributed to the achievement of the result of experimental work – increasing the level of student youth's readiness to perform parental functions. This is evidenced by the quantitative and qualitative analysis of the results of the program implementation, carried out at the control stage of experimental work.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Клименко Л. В. Аналіз педагогічних умов підготовки здобувачів закладів вищої освіти до усвідомленого батьківства. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психологопедагогічні науки. 2023. № 4. С. 16–22.

- Клименко Л. В. Дослідження сімейних цінностей сучасної студентської молоді: тенденції та перспективи. Перспективи та інновації науки. 2024. № 2 (36). С. 228–236.
- Клименко Л. В. Педагогічні умови профілактики свідомої бездітності в університетському середовищі. Вісник науки та освіти. 2025. № 1 (31). С. 1294–1304.
- Клименко Л. Організаційно-педагогічні умови профілактики чайлдфрі у молодіжному середовищі територіальної громади. Aktualne problemy społeczne Polski i Ukrainy. Aspekty partnerstwa w edukacji i pomocy społecznej: monografia. Red. nauk.: H. Bejger, O. Lisovets, S. Borysiuk. Chełm: Państwowa Akademia Nauk Społecznych; Chełmskie Towarzystwo Naukowe, 2023. 284 s. S. 235–247
- Клименко Л., Новгородський Р., Бейгер Г. Взаємодія фахівців соціальної сфери щодо подолання проблеми чайлдфрі у молодіжному середовищі. Aktualne problemy społeczne Ukrainy i Polski. Aspekty partnerstwa instytucji państwowych i organizacji pozarządowych: monografia. Red. nauk.: H. Bejger, O. Lisovets, S. Borysiuk. Chełm: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie; Chełmskie Towarzystwo Naukowe, 2021. 190 s. S. 163–176.
- 6. Клименко Л. В., Лісовець О. В. Тренінг як форма групової консультативної роботи із сім'єю. Scientia. Chelme: Panstwowa Wyzsza Szkola Zawodowa w Chelmie, 2022. № 16. С. 190–198.
- Клименко Л. В. Аналіз життєвих цінностей представників руху «чайлдфрі». Студентський науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: зб. матер. II Міжн.наук.-практ. конф (26 квіт. 2018 р., м. Ніжин) / за заг. ред. О. В. Лісовця. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 35–37.
- Клименко Л. В. Чайлдфрі: гендерні відмінності та перспективи зміни життєвої позиції. Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери: зб. матеріалів II Міжн. наук.-практ. конф. (15-16 лист. 2018 р., м. Ніжин) / за заг. ред. С. О. Борисюк та О. В. Лісовця. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 87–89.
- Клименко Л. В. Зарубіжний досвід формування навичок відповідального батьківства у старшокласників. Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери: зб. матеріалів III Міжн. наук.-практ. конф. (24 лист. 2020 р., м. Ніжин) / за заг. ред. О. В. Лісовця та С. О. Борисюк. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 175 с. С. 26–28.
- Клименко Л. В. Сімейний табір вихідного дня як форма профілактики домашнього насильства. Науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: зб. матеріалів V Міжн. наук.-практ. конф. / за ред. О. В. Лісовця, С. О. Борисюк. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 85–87.
- Клименко Л. В. Актуальність проблеми підготовки фахівців соціальної роботи до формування усвідомленого батьківства. Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (01–02 червня 2021 р., м. Суми). Суми: ФОП Цьома С. П., 2021. 310 с. С. 274–277.
- Клименко Л. В. Теоретичні аспекти поширення явища чайлдфрі в умовах війни. Науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: зб. матеріалів VI Міжн. наук.-практ. конф. (25 тр. 2022 р., м. Ніжин) / за ред. О. В. Лісовця, С. О. Борисюк. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 175 с. С. 35–36.
- Клименко Л. В. Взаємодія закладів соціальної сфери в умовах територіальної громади з підготовки молоді до усвідомленого батьківства. Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери: зб. матеріалів IV Міжн. наук.-практ. конф. (10 лист., 2022 р., м. Ніжин) / за заг. ред. О. В. Лісовця та С. О. Борисюк. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 216 с. С. 55–58.
- Клименко Л. В. Аналіз педагогічних умов формування готовності студентів до усвідомленого батьківства. Молодь і сучасні тренди наукової думки: зб. тез доп. Всеукр. мультимедіа. наук.-практ. інтернет-конф., 01 бер. 2023 р. / упоряд. Н. О. Івахно. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С. 104–106.
- Клименко Л. В. Дослідження впливу війни в Україні на родинні цінності сучасного студентства Науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: зб. матеріалів VII Міжн. наук.-практ. конф. (25 трав. 2023 р., м. Ніжин) / за ред. О. В. Лісовця, С. О. Борисюк. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С. 41–43.
- Клименко Л. В., Б'янка Г. Г. Теоретичні засади компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців. Молодь і освіта в умовах викликів XXI століття: укр.-пол. зб. матеріалів Міжн. кр. столу 30 трав.

2023 р. ІваноФранківськ: Супрун В. П., 2023. С. 227–229.

- Клименко Л. В. Педагогічні засади формування усвідомленого батьківства у ЗВО. Молодь і сучасні тренди наукової думки: зб. тез доп. Всеукр. мультидисц. наук.-практ. інтернет-конф., 01 бер. 2024 р. / упоряд. Н. О. Івахно. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. С. 197–201.
- Клименко Л. Роль освітнього середовища ЗВО у формуванні усвідомленого батьківства серед студентської молоді. Науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: зб. матеріалів VIII Міжн. наук.-практ. конф. (21 травня 2024 р., м. Ніжин) / за ред. О. В. Лісовця, С. О. Борисюк. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 187 с. С. 161–163.
- Клименко Л. В. Аналіз педагогічного досвіду вітчизняних ЗВО щодо попередження явища свідомої бездітності. Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери: збірник матеріалів V Міжн. наук.-практ. конф. (26 лист. 2024 р., м. Ніжин) / За заг. ред. О. В. Лісовця. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. С.182–184.
- Клименко Л. В. Профілактика свідомої бездітності серед молоді: навч.-метод. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 92 с.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U100698, 0124U001492

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лісовець Олег Васильович

2. Oleh V. Lisovets

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4641-3121

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Код за ЄДРПОУ: 02125668

Місцезнаходження: вул. Графська, буд. 2, Ніжин, Ніжинський р-н., 16602, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Алексеенко Тетяна Федорівна

2. Tetiana F. Alieksieienko

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2060-2354

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141221

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 10, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Русин Галина Андріївна

2. Halyna A. Rusyn

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9601-5466

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Конончук Антоніна Іванівна

2. A. I. Kononchuk

Кваліфікація: к.пед.н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6198-9041

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Код за ЄДРПОУ: 02125668

Місцезнаходження: вул. Графська, буд. 2, Ніжин, Ніжинський р-н., 16602, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Борисюк Світлана Олексіївна

2. Svitlana O. Borysiuk

Кваліфікація: к.пед.н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6245-5279

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Код за ЄДРПОУ: 02125668

Місцезнаходження: вул. Графська, буд. 2, Ніжин, Ніжинський р-н., 16602, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Криловець Микола Григорович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Криловець Микола Григорович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Ірина Черевко

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна